

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра теорії і методики початкової освіти

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ

ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

підготовки бакалавра

спеціальності 013 Початкова освіта

освітньо-професійної програми Початкова освіта

Силабус освітнього компонента «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ» підготовки бакалавра, галузі знань *01 Освіта / Педагогіка*, спеціальності *013 Початкова освіта*, за освітньо-професійною програмою *Початкова освіта*

Розробник: О. О. Яструб – старший викладач кафедри теорії і методики початкової освіти, кандидат педагогічних наук

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Вітюк В. В.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти
протокол № 3 від 18 жовтня 2023 р.

Завідувач кафедри

Пріма Р. М.

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	01 Освіта / Педагогіка 013 Початкова освіта Початкова освіта Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Нормативний
Кількість годин/кредитів: 90/3		Рік навчання – 3
		Семестр – 6
ІНДЗ: є		Лекції – 22 год
		Практичні (семінарські) – 30 год Лабораторні – Індивідуальні –
		Самостійна робота – 32 год
		Консультації – 6 год
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові – Яструб Оксана Олександрівна

Науковий ступінь – кандидат педагогічних наук

Вчене звання – немає

Посада – старший викладач кафедри теорії і методики початкової освіти

Контактна інформація – +38 096 966 40 85

Електронна пошта – Yastrub.Oksana@vnu.edu.ua
jastrub-oksana@ukr.net

Дні занять – відповідно до розкладу <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація

Освітній компонент (ОК) «Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі» належить до циклу ОК професійної підготовки, що формують профіль майбутнього вчителя Нової української школи з теорії, практики та методики навчання громадянської та історичної освітньої галузі. Навчальний контент ОК визначає компетентності, яких має набути здобувач вищої освіти відповідно до вимог освітньо-професійної програми 013 Початкова освіта та Професійного стандарту вчителя початкової школи.

Освітній компонент є інтегрованим, оскільки поєднує в собі підготовку здобувачів освіти до викладання в початковій школі освітньої галузі громадянської та історичної за такими наскрізними освітніми лініями: громадянська відповідальність (покликана забезпечити: розвиток громадянської компетентності розкрити суть поняття «відповідальний громадянин» і визначити вектори його діяльності), здоров'я і безпека (формування учня, який: є духовно/емоційно/соціально/фізично повноцінним громадянином, дотримується здорового способу життя активно долучається до облаштування безпечного для життя й діяльності середовища). Окреслені наскрізні лінії є засобом інтегрування навчального змісту, корелюються з окремими ключовими компетентностями, сприяють формуванню ціннісних і світоглядних орієнтацій учня.

Предметом вивчення освітнього компонента «Методика навчання громадянської та історичної освітніх галузей» є зміст, форми та методи професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування в здобувачів початкової громадянської компетентності.

Освітній компонент «Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі» розкриває основні вимоги до викладання в початковій школі освітнього процесу як цілісного й системного процесу, його структуру, мету і завдання, закономірності, зміст, методи, форми, засоби, умови формування компетентного учителя за спеціальністю 013 «Початкова освіта», відповідно до ОПП підготовки фахівця, затвердженої Вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки і введеною в дію з 26 травня 2023 року; фахівця зі сформованими інтегральною, загальними та фаховими компетентностями.

Програма ОК розроблена з урахуванням аксіологічного, інноваційного, інтегрованого, синергетичного, діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів до підготовки майбутнього учителя початкової школи Нової української школи.

2. Пререквізити

ОК базується на знаннях, навичках й уміннях, котрі засвоєнні під час опрацювання завдань ОК: «Вступ до спеціальності», «Загальна педагогіка та історія педагогічної думки», «Психологія загальна», «Психологія педагогічна та дитяча» та ін.

Постреквізити

Знання, навички й уміння, котрі отримує здобувач вищої освіти в ході засвоєння ОК, стануть необхідною основою для, результативного написання курсової роботи з фахових методик початкової освіти, проходження педагогічної практики в початкових класах та успішного складання атестаційного іспиту.

3. Мета і завдання освітнього компонента полягають у формуванні в здобувачів вищої освіти предметно-методичної компетентності з викладання в початковій школі громадянської та історичної освітньої галузі; виховання в майбутніх фахівців власної ідентичності та готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної суспільної та громадянської позиції на засадах демократії, поваги до прав і свободи людини, толерантного ставлення до оточуючих, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів.

Оскільки освітній компонент передбачає професійну підготовку здобувачів освіти за громадянською та історичною освітньою галуззю, то її вивчення включає теоретичний та практичний інтегровані блоки.

4. Результати навчання (компетентності)

Таблиця 2

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові

	<p>цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК-4. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.</p> <p>ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК-10. Здатність безпечно та ефективно застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в майбутній професійній діяльності, зокрема в умовах дистанційного навчання, в особистісному розвитку та життєвих ситуаціях.</p>
<p>Спеціальні (фахові) компетентності (СК)</p>	<p>СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.</p> <p>СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.</p> <p>СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.</p> <p>СК-3.7. Громадянська та історична компетентність. Здатність і готовність педагога до ефективного розв'язання завдань громадянської освіти у процесі професійної діяльності на основі сформованих знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, професійно важливих якостей і здібностей.</p> <p>СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.</p> <p>СК-5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.</p> <p>СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.</p> <p>СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.</p> <p>СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.</p> <p>СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми</p>

	<p>потребами.</p> <p>СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.</p> <p>СК-13. Здатність забезпечувати освітній процес, використовуючи педагогічний досвід учителів початкових класів Волинської області, та запроваджуючи інноваційні підходи та технології навчання освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.</p> <p>СК-14. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати індивідуальні професійні потреби, умови та ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя.</p>
<p>Програмні результати навчання (ПРН)</p>	<p>ПРН-01. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.</p> <p>ПРН-02. Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.</p> <p>ПРН-03. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.</p> <p>ПРН-04. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.</p> <p>ПРН-05. Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.</p> <p>ПРН-06. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.</p> <p>ПРН-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.</p> <p>ПРН-08. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.</p> <p>ПРН-09. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.</p> <p>ПРН-10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формуального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого</p>

	<p>оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p>ПРН-12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.</p> <p>ПРН-13. Організувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.</p> <p>ПРН-14. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.</p> <p>ПРН-17. Здійснювати проєктування цілісного освітнього процесу в початковій школі, створювати сприятливі умови для виховання базових духовних цінностей, соціально-значущих якостей особистості, розвитку soft skills в усіх учасників освітнього процесу, застосовуючи традиційні та інноваційні підходи до навчання, сучасний педагогічний досвід, освітні практики відповідно до Концепції НУШ та викликів сьогодення.</p> <p>ПРН-18. Укладати особистісну траєкторію безперервного професійного розвитку майбутнього вчителя початкових класів та впроваджувати її для успішної самореалізації, самовдосконалення та кар'єрного зростання як педагога Нової української школи.</p>
--	---

Soft skills:

– комунікативні уміння й навички – готовність до вільної комунікації з учасниками освітнього процесу, вміння аргументувати, переконувати та захищати власні думки й переконання;

– аналітичне та критичне мислення – вміння/здатність знаходити і структурувати матеріал, встановлювати взаємозв'язки між окремими елементами, визначати головну та другорядну інформацію;

– когнітивна гнучкість – здатність швидко адаптуватися до змін, успішно вирішувати нові виклики, проблеми;

– емоційний інтелект – ментальні здібності, які беруть участь в усвідомленні і розумінні власних емоцій, емоцій навколишніх (дітей, батьків, колег) та вміння керувати емоціями;

– креативність, оригінальність та ініціативність – здатність генерувати інноваційні ідеї, знаходити оригінальні творчі рішення, уміння вільно мислити;

– уміння працювати в команді – налагоджувати ефективну співпрацю в групі, мікрогрупі для досягнення спільної мети;

– лідерські якості – сукупність умінь, навичок, рис характеру, визнання високих результатів у діяльності, що забезпечують успіх.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 4

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практ.	Самост. робота	Конс.	*Методи навчання	**Форми, методи оцінювання / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти викладання громадянської та історичної освітньої галузі							
Тема 1. Сутність громадянської освіти. Громадянська освіта, її основні завдання.	6	2	2	2		РП, ЕБ,	УФО/П, ФО

Актуальність громадянської освіти в Україні. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні та Рекомендації Європейського Парламенту та Ради (ЄС) про громадянську освіту. Мета і завдання громадянської освіти в сучасній школі.						РНМ Д, РІВ	/ 2 б
Тема 2. Теоретичні основи методики викладання громадянської та історичної освіти, її загальноосвітні та виховні завдання. Предмет і завдання методики навчання громадянської та історичної освіти. Мета громадянської та історичної освітньої галузі. Змістові лінії громадянської та історичної освітньої галузі. Зв'язок методики навчання громадянської та історичної освіти з іншими предметами. Головні завдання громадянської та історичної освіти у початковій школі. Громадянська та історична освітня галузь у змісті типових освітніх програм початкової школи. Громадянська та історична освіта в контексті Державного стандарту початкової освіти (2018 р.)	8		4	4		ЕБ, РІД, РІВ, ТВІР	МПШВП Р/4б
Тема 3. Методологічні основи навчання громадянської та історичної освіти. Компоненти Концепції «Нова українська школа». Мета початкової освіти. Чинники якісної початкової освіти. Цикли початкової освіти. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. Мета та завдання громадянської та історичної освіти відповідно до Державного стандарту початкової освіти. Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з урахуванням компетентнісного підходу до навчання. Громадянська і історична освіта в Концепції Нової української школи.	6	2	2	2		ЕБ, РІД, РІВ, ТВІР	СР, МСК/ 2 б
Тема 4. Формування громадянської компетентності в учнів початкової школи засобом інтегрованого підходу в умовах навчання інших освітніх галузей Державного стандарту початкової загальної середньої освіти. Методи, прийоми, засоби формування громадянської компетентності на уроках початкової школи.	8	2	2	2	2	ДС, МД	УЮ / 2 б
Разом за ЗМ 1	28	6	10	10	2		/ 10 б МКР1 / 30 б

Змістовний модуль 2.							
Основні методичні засади навчання громадянської та історичної освітньої галузі у початковій школі							
Тема 5. Теоретико-дидактичні засади організації навчання, навчальної діяльності у контексті реалізації завдань громадянської та історичної освітньої галузі. Проблемне навчання в ході вивчення громадянської та історичної освітньої галузі. Головні психолого-педагогічна цілі проблемного навчання. Інтегроване навчання в процесі вивчення громадянської та історичної освітньої галузі. Ознаки інтегрованого уроку. Підготовка вчителя до інтегрованого уроку. Особливості організації та проведення інтегрованих занять в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі. Проектне навчання в процесі вивчення громадянської та історичної освітньої галузі. Методика організації творчого проектування в початковій школі. Методи роботи на структурних одиницях проекту. Особливості застосування технології проектування на уроках в початковій школі	8	2	4	2		ДС, МД	УЮ / 4 б
Тема 6. Технології навчання громадянської та історичної освітньої галузі. Особистісно-орієнтована технологія навчання. Технологія групової навчальної діяльності школярів. Технологія розвивального навчання. Технологія формування творчої особистості. Технологія навчання як дослідження. Класифікація методів навчання громадянської та історичної освіти.	9	2	2	4	1	РІВ, ТВІР	УФО, ПФ, / 2 б
Тема 7. Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі. Сутність методики навчання. Принципи організації та зміст роботи з молодшими школярами з формування у них громадянської компетентності. Новітні технології в організації освітнього процесу початкової школи з формування громадянської компетентності учнів.	11	2	4	4	1	ЕБ, РІД, РІВ, ТВІР	УФО, ПФ, / 4 б
Тема 8. Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі у структурі навчання змістової лінії «Я – Людина» / «Людина».	6	2	2	2		ДС, НВ, МЗН, МВ	СР, МСК / 2б

Розуміння самоідентифікації елементарної інформації про людину як унікальну у Всесвіті істоту, яка творить себе як особистість, формує свій характер і розвиває цінні якості у процесі пізнавальної і трудової діяльності.							
Тема 9. Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі у структурі змістової лінії «Людина серед людей» / «Я серед людей». Роль зв'язків, які існують між людьми, значення рідні, друзів, приятелів, спільнот, з якими дитина себе ідентифікує. Сутність громадянської поведінки, свідомого вибору норм і моделей поведінки, взірця поведінки.	6	2	2	2		ДС, МКН, МД, МВ	СР, МСК / 2 б
Тема 10. Методика навчання змістової лінії «Моя культурна спадщина» у структурі громадянської та історичної освітньої галузі. Розуміння власної національності, свого походження, культури. Традиції та минуле своєї родини, рідної етнічної групи, нації. Значущість та різноманітність культурних надбань людства. Визнання гідності за досягнення свого народу. Бережливе ставлення до національних традицій свого народу. Роль кожного члена суспільства у збереженні спадщини своєї країни.	6	2	2	2		ДС, РК, МД, МВ	СР, МСК / 2 б
Тема 11. Методика навчання змістової лінії «Моя шкільна та місцева громади» у структурі громадянської та історичної освітньої галузі. Шкільні та місцеві традиції. Школа як середовище розвитку особистості. Взаємодія школи і громади у формуванні особистості. Громадянські дії, демократична поведінка, конструктивна взаємодія: сутність та прояви. Взаємини між членами громади. Спільна колективна діяльність у реалізації освітніх завдань громади	6	2	2	2		ДС, МД, МВ	СР, МСК / 2 б
Тема 12. Людина в суспільстві» / «Ми – громадяни України. Ми – європейці» у структурі громадянської та історичної освітньої галузі. Людина і громадянин. Громадянські якості людини. Права людини і громадянина. Національна символіка та державні атрибути України та Євросоюзу. Поняття про націю (народ), державу, ключові події в історії	10	2	2	2	2	РІД, ДС, МР, МД, МВ	СР, МСК / 2 б

України. Демократичні цінності та ідеї євроатлантичної інтеграції України							
<i>Разом за ЗМ 2</i>	62	16	20	22	4		/ 20 б МКР2 / 30 б
Види підсумкових робіт							Бал
Модульна контрольна робота 1							30
Модульна контрольна робота 2							30
ІНДЗ							ПР/ 10 б
Всього годин/Балів	90	22	30	32	6		100

* Методи навчання

Традиційні

за джерелом знань

– словесні: РП – розповідь, ПС – пояснення, Б – бесіда (ЕБ – евристична, РБ – репродуктивна, ВБ – вступна, ПТБ – поточна, ПДБ – підсумкова), І – інструктаж (ВІ – вступний, ПТІ – поточний, ПдІ – підсумковий), РП/К – робота з підручником/книгою, РІД – робота з інтернет-джерелами, РНМД – робота з навчально-методичними й науково-інформаційними джерелами, РІВ – робота з інструментами візуалізації (таблицями, схемами, інтелект-картами, інфографікою, картами часу і т. ін.);

– наочні: ІІ – ілюстрування, ДМ – демонстрування, СП – спостереження;

– практичні: РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ВПР – вправи (РВПР – репродуктивні, ПВПР – продуктивні, КВПР – конструктивні, ТВПР – творчі), ДР – дослідні роботи, ЗД – завдання, ЗВ – звіти, МВ – мікровикладання.

за характером пізнавальної діяльності здобувачів освіти

ІІ – пояснювально-ілюстративні, РП – репродуктивні, ПВНМ – проблемний виклад навчального матеріалу, ЧП – частково-пошукові, ДС – дослідницькі

Інноваційні: ДС – дискусія, ДБ – дебати, ПФ – портфоліо, МД – моделювання, МШ – мозковий штурм, НВ – навчаючи-вчуся, ТШ – ток-шоу, КМ – кейс-метод, ПР – проект, КВ – вебквест, квест, КБ – кубування за Б. Блумом, РЗБ – ромашка запитань Б. Блума, ДЩ – двосторонній щоденник, МДН – методи дистанційного навчання, МЕН – методи електронного навчання, ММН – методи мобільного навчання, МЗН – методи змішаного навчання, МКН – методи кооперативного навчання.

** Форми оцінювання: усна (У), письмова (П).

**Методи оцінювання: УЮ/ПЮ – усне/письмове індивідуальне опитування, УФО/ПФО – усне/письмове фронтальне опитування, Т – тестування, МКР – модульна контрольна робота, МПК – метод програмованого контролю, МППВПР/ЗД – метод практичної перевірки вправ/завдань, МСК – метод самоконтролю, МСО – метод самооцінки, МПФ – метод портфоліо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Таблиця 5

Тема	Завдання для самостійного опрацювання	К-сть годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти громадянської та історичної освітньої галузі		
Тема 1. Теоретичні основи освітнього компонента «Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі», його загальноосвітні та виховні завдання. Нормативні документи початкової освіти про громадянську та історичну освітні галузі.	Розробити та обґрунтувати правила спілкування учнів з однолітками.	2
Тема 2. Громадянська освіта, її основні	Розробити та провести пізнавально-	4

завдання Сутність громадянської компетентності	розважальну гру для дітей молодшого шкільного віку «Веселка безпеки».	
Тема 3. Методологічні основи навчання громадянської та історичної освіти	Спроекувати модель компонентів НУШ і компетентностей випускника НУШ	2
Тема 4. Формування громадянської компетентності в учнів початкової школи засобом інтегрованого підходу в умовах навчання інших освітніх галузей Державного стандарту початкової загальної середньої освіти.	Розробити та презентувати модель формування громадянської компетентності учня.	2
Змістовний модуль 2. Основні методичні засади навчання громадянської та історичної освітньої галузі у початковій школі		
Тема 5. <i>Теоретико-дидактичні засади організації навчання, навчальної діяльності у контексті реалізації завдань громадянської та історичної освітньої галузі</i>	Підготувати та презентувати один з видів (проблемне, проєктне, програмоване, інтегроване) навчання у контексті формування громадянської та історичної освітньої галузі	2
Тема 6. Технології навчання громадянської та історичної освітньої галузі.	Підготувати та презентувати одну з технологій формування громадянської та історичної освітньої галузі	4
Тема 7. Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі.	Підготувати та презентувати інтерактивні методи формування громадянської та історичної освітньої галузі.	4
Тема 8 Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі у структурі навчання змістової лінії «Я – Людина» / «Людина».	Дослідити своє походження, родовід.	2
Тема 9. Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі у структурі змістової лінії «Людина серед людей» / «Я серед людей».	Обґрунтувати традиції і свята, які шанують у власній родині, родині друзів та однокласників.	2
Тема 10. Методика навчання змістової лінії «Моя культурна спадщина» у структурі громадянської та історичної освітньої галузі	Підготувати груповий проєкт на тему «Атрибути Української держави: назва, прапор, герб, гімн, столиця, офіційна державна мова, валюта».	2
Тема 11. Методика навчання змістової лінії «Моя шкільна та місцева громади» у структурі громадянської та історичної освітньої галузі	Створення лепбука «Чому співпраця – це цінність?»	2
Тема 12. Методика навчання змістової лінії «Людина в суспільстві» / «Ми – громадяни України. Ми – європейці» у структурі громадянської та історичної освітньої галузі.	Дослідити та презентувати проєкт на одну з тем: «Правила доброчинності. Люди – різні, але всі ми – рівні. Види дискримінації (на прикладах). Негідні (аморальні) вчинки. Як протидіяти негідним учинкам?».	2
Всього годин		32

IV. Політика оцінювання

Навчальні досягнення здобувачів освіти оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних, лабораторних занять, самостійної роботи, виконання ІНДЗ тощо.

Поточний контроль здійснено під час проведення практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема усне опитування, захист проєктів, лабораторних занять, виступи на практичних заняттях, експресконтроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем вищої освіти тощо. Максимальна кількість балів за кожен з форм роботи визначено у таблиці 4 силабуса освітнього компонента Критерії оцінювання подано в таблиці 6. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми (таблиця 5). Виконання ІНДЗ передбачає розробку та презентацію портфолію до однієї з тем освітнього компонента. Максимальний бал за виконання та захист ІНДЗ – 10 б (таблиця 7).

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Таблиця 6

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
1,5 бала	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1 бал	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
0,5 бала	Оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання освітнього компонента, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 7

К-ть балів	Критерії оцінювання роботи
6 балів	Якість, чіткість, обґрунтованість добору дидактичного матеріалу. Вміння здобувача освіти стисло визначати ключові позиції, які викладені у проблематиці обраної теми.
3 бали	Творчий підхід до виконання ІНДЗ
1 бали	Якість оформлення роботи. Відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.
10 балів	Разом

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання здобувача освіти у формі обов'язкового складання екзамену.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента.

Максимальний бал, отриманий за модульні контрольні роботи, становить не більше як 60.

Підсумкова семестрова оцінка з освітнього компонента виставляється без складання іспиту за результатами поточного і модульного контролю у випадку, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом (програмою), і набрав при цьому не менше як 75 балів. Така оцінка виставляється в день проведення екзамену в присутності здобувача освіти, відповідно до відповідно до [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).

Підсумкова семестрова оцінка у випадку складання іспиту визначається як сума поточної семестрової та екзаменаційної оцінок у балах. Екзаменаційна оцінка визначається в балах за результатами виконання екзаменаційних завдань, як правило, за шкалою від 0 до 60.

У випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, здобувач складає іспит у формі опитування тестового контролю тощо. У цьому випадку на іспит виноситься 60 балів, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, семінарів, підготовці наукових публікацій, конкурсах студентських наукових робіт, тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК:

– виступ із доповіддю на секційному засіданні конференції, участь у майстер-класі – 4 бали.

Порядок присудження додаткових балів затверджено на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти (витяг із протоколу засідання кафедри № 1 від 29.08.2022. ([Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#)).

Політика щодо відвідування занять

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно та якісно виконати завдання.

Відвідування занять є обов'язковим.

З поважних причин (наприклад, хвороба (довідка від сімейного лікаря), працевлаштування за фахом (довідка з місця роботи)) навчання може відбуватися за індивідуальним графіком (онлайн) за погодженням із деканом факультету. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. До практичних занять здобувачі освіти готують навчально-методичні кейси (електронні, рукописні, друковані) та презентують їх в аудиторії із застосуванням мультимедійної презентації та сучасних інструментів освітнього процесу (інфографіки, інтелект-карти, таблиці, схеми, інтерактивні стрічки, діаграми і т. ін.). Пропуски практичних занять відпрацьовуються: здобувач освіти опрацьовує тему самостійно, виконує практичні завдання до теми, укладає навчально-методичні кейси. На консультаціях здобувач освіти має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Політика щодо академічної доброчесності

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності відповідно до норм загальнолюдських та європейських цінностей, Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції», Цивільного Кодексу України, Статуту Волинського національного університету імені Лесі Українки, зокрема:

- не толерувати плагіат, списування, неправомірне використання чужих напрацювань;
- використовувати у навчальній або дослідницькій діяльності лише перевірені та достовірні джерела інформації та правильно оформляти покликання на використані інформаційні джерела;
- подавати на оцінювання лише самостійно виконану роботу, що не є запозиченою або переробленою з іншої, виконаною іншими особами; мінімальний відсоток унікальності – 60 %.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми.

Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є екзамен, який проводиться у вигляді усного опитування, що включає відповідь на два теоретичних питання і виконання 1 практичного завдання. Триває 60 хвилин. Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може набрати відповідаючи на теоретичні питання – 40 балів і виконання практичного завдання – 20 балів. Разом – 60 балів. До отриманих балів на екзамені додаються бали поточного контролю.

Перелік питань до екзамену

1. Освітній компонент «Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі» в системі професійної підготовки вчителя початкової школи.
2. Предмет і завдання методики навчання громадянської та історичної освітньої галузі
3. Громадянська та історична освітня галузь у контексті Державного стандарту початкової освіти (2019 р.).
4. Громадянська та історична освітня галузь у змісті типових освітніх програм початкової школи.
5. Наскрізні освітні лінії (екологічна безпека, охорона і здоров'я, громадянська відповідальність) у контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі в початковій школі.
6. Зв'язок методики навчання громадянської та історичної освітньої галузі з іншими галузями.
7. Місце навчального ОК «Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі» в системі професійної підготовки вчителя початкової школи.
8. Державний стандарт початкової освіти про мету громадянської та історичної освітньої галузі.
9. Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти з громадянської та історичної освітньої галузі (Додаток 8,9 Державного стандарту початкової освіти).
10. Базовий навчальний план початкової освіти про місце громадянської та історичної освітньої галузі в системі загальноосвітньої підготовки учнів початкової школи (Додаток 12 до Державного стандарту початкової школи).
11. Наскрізні освітні лінії (екологічна безпека, громадянська відповідальність) у контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі в початковій школі.
12. Актуальність громадянської освіти в Україні відповідно до Концепції розвитку громадянської освіти в Україні та Рекомендацій Європейського Парламенту та Ради (ЄС) про громадянську освіту.
13. Мета і завдання громадянської освіти в сучасній школі.
14. Сутність та характеристика громадянської компетентності молодшого школяра, її структура.
15. Аналіз громадянської та історичної освітньої галузі у змісті типових освітніх програм для початкової школи.
16. Зміст громадянської та історичної освітньої галузі у змісті типової освітньої програми для початкової школи «Я досліджую світ» (під керівництвом О. Я. Савченко).
17. Сутність громадянської та історичної освітньої галузі в типовій програмі для початкової школи (під керівництвом Р. Б. Шияна).
18. Інтегроване навчання в процесі навчання громадянської та історичної освітньої галузі.

19. Проєктне навчання в процесі навчання громадянської та історичної освітньої галузі.
20. Методика організації творчого проєктування в початковій школі. Методи роботи на структурних одиницях проєкту.
21. Класифікація методів навчання в контексті навчання громадянської та історичної освітньої галузі в умовах НУШ.
22. Прийоми та засоби формування громадянської та історичної освітньої галузі на уроках початкової школи в умовах НУШ.
23. Інтерактивні технології навчання в процесі вивчення громадянської та історичної освітньої галузі.
24. Критерії відбору методів навчання в початковій школі в умовах НУШ.
25. Принципи організації та зміст роботи з молодшими школярами з формування у них громадянської компетентності.
26. Новітні технології в організації освітнього процесу початкової школи задля формування громадянської компетентності учнів.
27. Основні вимоги до реалізації змістової лінії «Я – Людина» відповідно до Типової програми початкової школи.
28. Програмові вимоги щодо формування ідентичності та громадянської компетентності учнів в межах змістової лінії «Я – Людина».
29. Підручники та інші додаткові дидактичні матеріали про формування громадянської компетентності учнів в межах змістової лінії: «Я – Людина».
30. Програмові вимоги щодо формування громадянської компетентності учнів в межах змістової лінії «Я серед людей».
31. Підручники та інші додаткові дидактичні матеріали для формування громадянської компетентності учнів в межах змістової лінії «Людина серед людей» / «Я серед людей».
32. Розуміння культури, власної національності, свого походження в контексті вивчення ОК.
33. Традиції та минуле своєї родини, рідної етнічної групи, нації як складові змісту громадянської та історичної освітньої галузі.
34. Значущість та різноманітність культурних надбань людства в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі.
35. Програмові вимоги щодо формування громадянської компетентності учнів в межах змістової лінії «Моя культурна спадщина».
36. Підручники та інші додаткові дидактичні матеріали для формування ідентичності та громадянської компетентності учнів в межах змістової лінії «Моя культурна спадщина».
37. Підручники та інші додаткові дидактичні матеріали для формування громадянської компетентності учнів в межах змістової лінії «Моя шкільна та місцева громади».
38. Національна символіка та державні атрибути України в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі.
39. Програмові вимоги щодо формування ідентичності та громадянської компетентності учнів в межах змістової лінії «Ми громадяни України», «Ми – європейці».
40. Базові компетентності вчителя початкових класів. Вимоги до вчителя в процесі навчання громадянської та історичної освітньої галузі.

VI. Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компонента

Підсумкова семестрова оцінка виставляється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у лінгвістичну оцінку та шкалу ECTS.

Таблиця 9

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	Пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Бібік Н. М. Нова українська школа: poradnik для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
2. Громадянська відповідальність: 80 вправ для формування громадянської та соціальної компетентностей під час вивчення різних шкільних предметів: посібник для вчителя для реалізації наскрізної тематичної лінії «громадянська відповідальність» в оновлених шкільних програмах для 5–9-х класів / Рафальська М., Боярчук О., Герасим Н. та ін. Європейський центр ім. Вергеланда. Київ, 2017. 136 с.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти. Режим доступу: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>
4. Концепція Нової української школи. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>.
6. Крамаренко А. Методика навчання природничої, громадянської та історичної освітніх галузей у початковій школі: навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів ОПП «Початкова освіта». Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. 420 с.
7. Реалізація наскрізної змістової лінії «Громадянська відповідальність» у шкільній природничо-математичній освіті : навчально-методичний посібник / уклад. : Буряк О. О., Кечик О. О., Лисенко Н. І. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 194 с.
8. Розвиваємо громадянські компетентності: другий клас / За ред. Н. М. Бібік, Н. З. Софій. Київ: 2019 / Режим доступу www.ussf.kiev.ua
9. Типова освітня програма початкової освіти: 1-2 класи. К. : ТД «Освіта-центр +», 2018. 240 с.

10. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х част.) / О. Волощенко, О. Козак, Г. Остапенко. К. : Світич, 2018.

Додаткова література

1. Аналітичний звіт сучасний стан громадянської освіти в Україні / Іванюк І. В., Овчарук О. В., Терещенко А. Б. ГО «Об'єднання «Агенція розвитку освітньої політики», 2013. Режим доступу http://lib.iitta.gov.ua/844/1/civic_education.pdf.
2. Антонюк В., Яструб О. Самостійна робота у процесі підготовки студентів до викладання громадянської та історичної освітньої галузі в початковій школі. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. Вип. 4. С. 47–53.
3. Бех І., Вербицький В. Оновлення освіти: фокус на ранній вік. *Освіта*. 2017. № 50-51.
4. Белуха С. Шлях до нової української школи. Дослідно-експериментальна та інноваційна діяльність навчального закладу. *Директор школи*. 2017. № 19-20.
5. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2013 р., м. Київ / Упоряд.: В. М. Яблонський, О. А. Корнієвський, П. Ф. Вознюк. Київ : НІСД, 2014. 192 с.
6. Держава і громадянське суспільство в Україні: пошук концепції співпраці: аналітична доповідь / За ред. О. М. Майборода. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН Укр., 2013. 376 с.
7. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій /Автор-укладач Н. П. Наволокова. Х.: Вид. група «Основа», 2011.
8. Зростаємо в демократії. Плани уроків для початкових класів з освіти для демократичного громадянства та прав людини (ОДГ/ОПЛ) / [В. Вайдінгер, Р. Голлоб] / Під заг. ред. Р. Голлоб, П. Крапф та ін.; пер. з англ. та адапт. О. В. Овчарук; заг. ред. укр. версії Н. Г. Протасова. К: НАДУ, 2011, 154 с.
9. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1. Ст. 2598.
10. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/
11. Міжнародний пакт про громадянські права: позиція держави та погляд громадянського суспільства. Київ : Істина, 2007. 240 с.
12. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології: навч. посібник. К., 2000. С. 9–14.
13. Освітні технології: навч.- метод. посібник / За заг. ред. О. М. Пехоти. К., 2001. С. 17–18.
14. «Природа рідного краю». Гра-квест для першокласників. *Сучасна школа України*. 2019. № 1.
15. 15 ідей для роботи з дітьми. Сучасні форми роботи в школі. *Шкільний світ*. 2017. № 3. с. 21.
16. Сучасні методи групової роботи з учнями : науково-методичний посібник / укладачі : Буряк О. О., Кечик О. О. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 103 с.
17. Яструб О. Зміст підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування громадянської компетентності учнів. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2021. Вип. 3. С. 108–113.

18. Яструб О. Інноваційні технології формування в майбутніх учителів початкової школи громадянської компетентності. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 59. С. 189–193.

19. Яструб О. Квазіпрофесійна діяльність як одна з форм підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 52. Том 2. С. 120–123.

20. Яструб О. Структурні компоненти формування громадянської компетентності в майбутніх учителів початкової школи. *Modern development of science and the latest perspectives* : Матеріали XXXII міжнародної науково-практичної конференції (16 – 19 серпня 2022 р.). Ванкувер, Канада, 2022. С. 236–238.

21. Яструб О. Формування громадянської компетентності майбутнього вчителя початкової школи в процесі проєктного навчання. *Innovations and prospects of world science* : матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції (12 – 14 жовтня 2022 р.) Ванкувер, Канада, 2022. С. 231–238.

Інтернет - ресурси

1. http://lib.iitta.gov.ua/844/1/civic_education.pdf.
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>.
3. <https://www.kmu.gov.ua/.../ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. [Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки \(https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf\)](https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf)
5. [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки \(https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf\)](https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf)
6. [Положення про проведення практики здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки \(https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/2023_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%\)](https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/2023_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%)